

Orchideák, színes orchideák...

Szitakötő 54. szám, 6. oldal
Szigeti Zoltán: Magról magra

Magvak

- Az orchideák egyedi szaporodásmódjának szerves részeként a magvak nagy számban (toktermésenként 1000–4 millió), ugyanakkor rendkívül kis méretben termelődnek.
- A magvakat a szél terjeszti, szikanyagot nem tartalmaznak, vagyis semmiféle tartalék tápanyaggal nem rendelkeznek.
- A mag anyagának gyakorlatilag nincs tartaléka, ezért az embriónak tápanyag-szubsztrátumra van szüksége a fejlődéshez. Vadonban egy orchidea szaporodik a gombával.

Levél

- Az orchideafélék levelei osztatlanok, a száron két sorban, vagy szórtan állnak, általában ülők, vagy kissé szárölelők, vagy csak tőlevelek vannak. Általában nincs nyelük. A gyöktörzsön, a hajtás tövében és csúcsán csökevényes pikkelylevelek nőnek.

Gyökér

- A gyökérzet általában erős, vastag, tápanyagok raktározására is alkalmas, elágazások nélküli gyökerekből álló mellékgyökérrendszer. A fán lakó (*epifita*) életmódú fajok gyökerei gyakran a fakéregre tapadnak vagy szabadon lelógnak
- Különösen a gyökerek csúcsán figyelhető meg, hogy a gyökerek klorofillt is tartalmaznak, vagyis részt vesznek az asszimilációban.
- A gyökér további részeit általában egy ezüstfehér színű réteg, a nedvesség esetén itatósként, szárazság esetén viszont párologtatást gátló felületként viselkedő, pórusos szerkezetű *velamen* borítja.

Szár

- Szárunk többszörösen, vízszintesen vagy függőlegesen fejlődő gyöktörzs, amely éves hajtásokat növeszt

Honnan származik?

- Az egyik leggazdagabb növénycsaládfaj az orchideák
- A képviselői szinte bárhol megtalálhatók a világon: **esős trópusi erdőkben, szavannákban és sztyeppéken, forró síkságon és hideg hegyvidéki területeken, akár 5000 méteres magasságban is.**
- Az orchideafélék fajainak legnagyobb változata (orchideák) azonban Kelet-Ázsia trópusi és szubtrópusi zónáiban, valamint Közép- és Dél-Amerikában található.

- A csodálatos növények megtanultak alkalmazkodni a különböző éghajlati viszonyokhoz **az orchideák nem csak a trópusokon találhatók a természetben.** Természetesen minden az orchideák típusától függ.

Élőhelyük szerint az orchideák felosztása

- Az első zónába Dél-Amerika, Közép-Amerika, Ausztrália, Délkelet-Ázsia és Afrika tengerparti részei tartoztak. **FONTOS:** Vagyis a trópusok meleg és párás, az éghajlat minden orchideának nagyon kedveli, de leginkább epifiták.
- A második zóna hegyvidéki területeket foglal magában, azaz hegyek Indonézia, Malajzia, Új-Guinea, Brazília és az Andok. E hegyek lejtőit sűrű erdők borítják, ahol állandóan köd van (még forró napon is). A levegő hőmérséklete természetesen kissé alacsonyabb, mint a trópusokon, de a páratartalom meglehetősen magas. Az összes orchidea itt főként fán lakó - epifitákként nő.

A sztyeppe és a fennsík,
például Brazília fennsíkja
a harmadik zónába került.

Az orchideák ebben a
zónában csak víztest
közelében találhatók,
elsősorban a szárazföldi
fajok és az epifiták kis
részében

A negyedik övezet
Észak-Amerika,
Európa és Ázsia
mérsékelt éghajlattal
rendelkező részeinek
részét képezte.
Orchideák is
megtalálhatók itt, de
csak a szárazföldi
fajok és nagyon kevés.

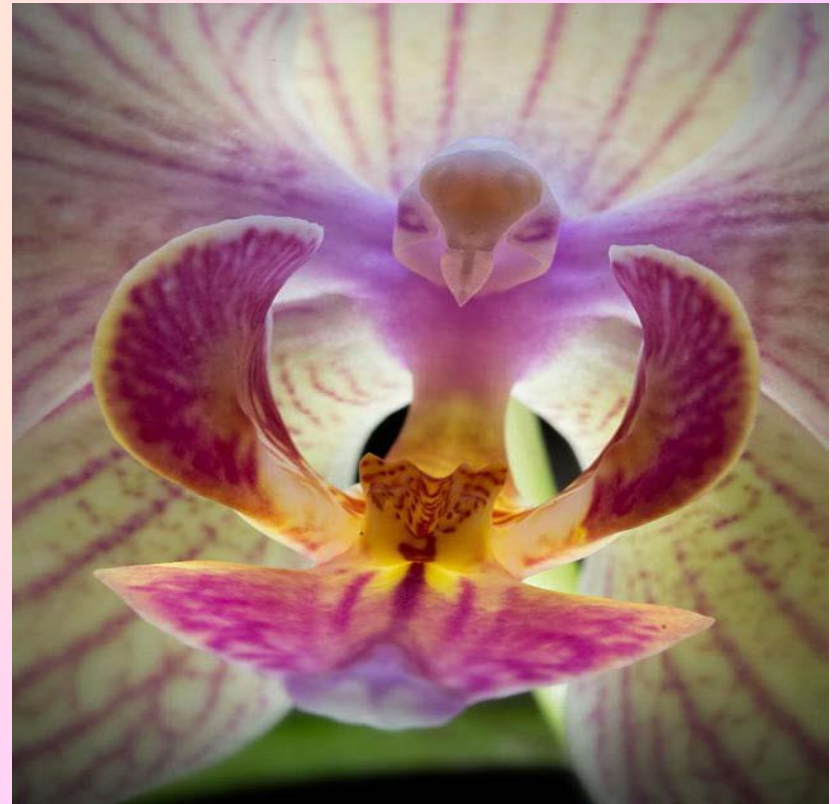
Különleges orchideák

- Az orchideafélék között számos fajt találunk hihetetlen formájú, alakot öltő virágokkal.
- Az orchideafélék a növényvilág legnagyobb fajszerű családja közel 22 000-30 000 természetes módon kialakult fajjal.
- Ezek mellett 150 000 hibridfajta is létezik. Az orchideáknál rendkívül változatos a virágok mérete, színe, illata és a formája. Egyes fajok különleges virágokat nevelnek, melyek madarakra, rovarokra, vagy éppen emberalakokra hasonlítanak, illetve sok más érdekes formát ölthetnek.

Majomorchidea (*Dracula simia*)

Madárorchidea

Meztelen férfi (Orchis Italica)

Táncoló lányok (Impatiens Bequaertii)

Nevető méhecske orchidea (*Ophrys bombyliflora*)

Kócsag orchidea

Pólyás baba orchidea

Darth Vader orchidea

Repülő kacska orchidea

Balettozó lány orchidea

**Papagáj orchidea
(Impatiens Psittacina)**

Az orchidea, mely sosem látott napot

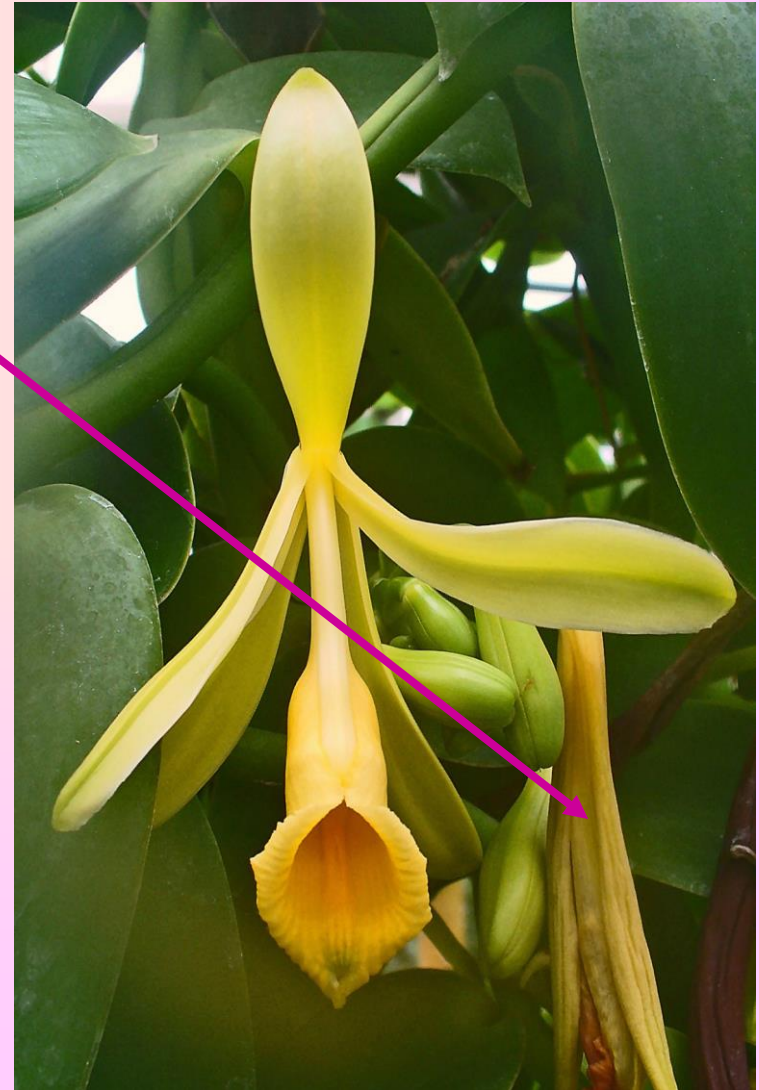
- Ez a különleges ausztráliai orchidea a föld alatt él.
- A növényt 1928-ban fedezték fel, amikor is Jack Trott tanulmányozni kezdte a földben található és édes illatot árasztó apró repedést. Mikor Jack megkaparta a talaj felszínét, egy apró fehér virágot vélt felfedezni, mely a föld alatt nőtt.
- Egy teljesen új orchideafajtát fedezett fel, mely a Rhizanthella nevet kapta. Ez a növény nem képes a napenergia felvételére.
- A Melaleuca uncinata nevezetű bokor gyökérzetén él szimbiózisban a Thanatephorus Gardner nevű gombával. Hogy az orchidea beporzása megtörténjen, a virága részben a talaj felszínére tör, majd édes illatával próbálja odacsalogatni a rovarokat.

Orchidea, melynek termését mi is fogyasztjuk

Tudtad, hogy a vanília (*Vanilla planifolia*), amelynek termését – a jól ismert vaníliarudat – mi is fogyasztjuk, az orchideafélék közé tartozik?

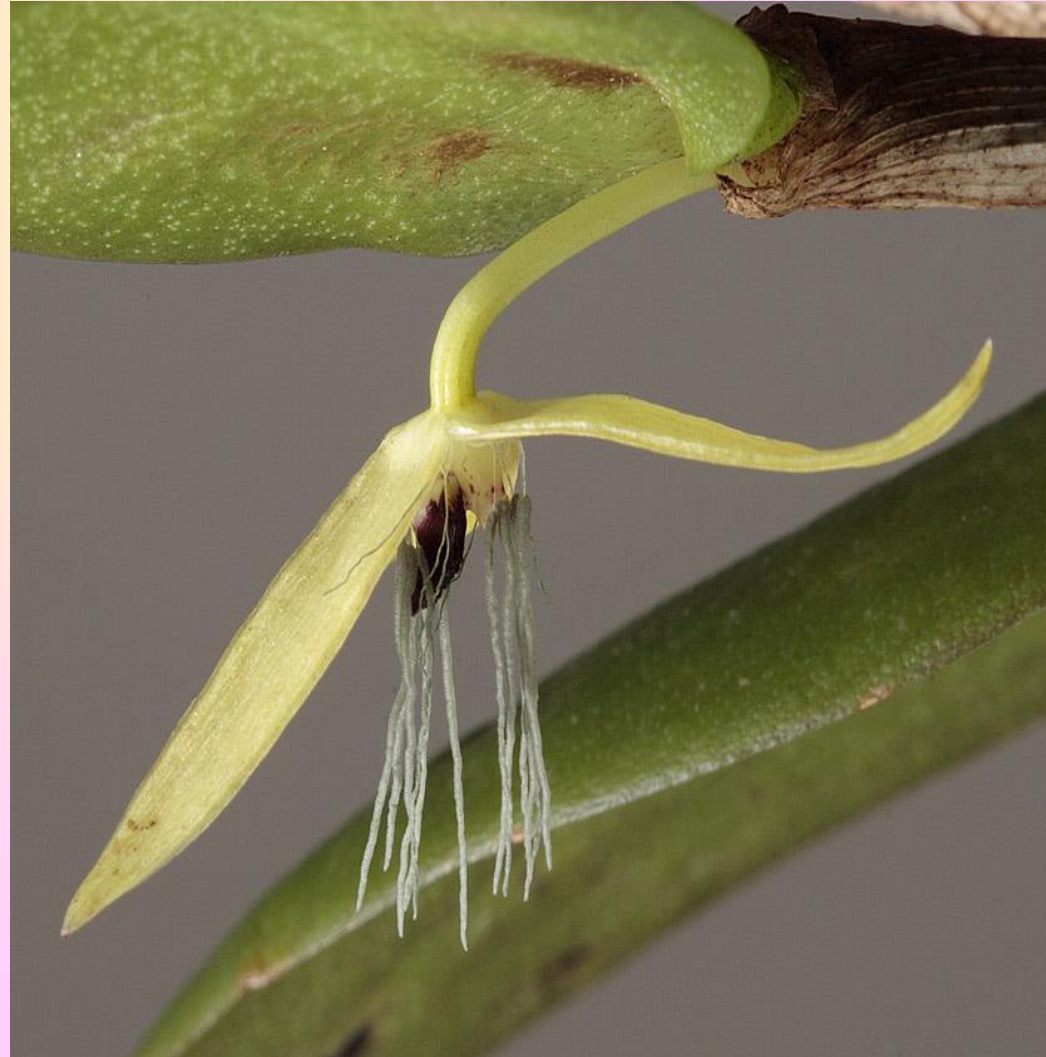
Az aztékok már több mint ezer évvel ezelőtt ismerték, és kedvenc csokoládéitaluk ízesítésére használták.

Néhány Közép-amerikai orchidea magja pedig kábítószerként hat az emberekre.

Az orchidea, mely éjjel virít

- A tudósok ezt a rendkívüli orchideát Új-Britannia szigetén fedezték fel, mely Pápua Új-Guinea része. A fajta a *Bulbophyllum nocturnum* nevet kapta és érdekessége, hogy virágai éjjel virítanak és reggelre elhervadnak. A tudósok ezen folyamatot megfejteni még nem tudták.

Felhasznált irodalom

- <https://sokszinuvidek.24.hu/kertunk-portank/2016/11/10/fold-alatt-el-es-ritkan-viragzik-a-kulonleges-orchidea/>
- <https://www.erdekesseg.hu/mas-viragok/>
- <https://www.buzzblog.eu/14-kulonleges-anyatermeszet-alkotta-virag-a-termeszeti-kepzeletereje-hatartalan/>
- <https://viragwebshop.hu/orchideak-188>
- <https://hu.wikipedia.org/wiki/Kosborf%C3%A9l%C3%A9k>
- <https://referaty.aktuality.sk/orchidea/referat-30380>
- <https://orchidey.estranky.sk/clanky/historia-orchidei.html>
- https://referaty.centrum.sk/prirodne_vedy/biologia_a_geologia/13098/
- <https://zahradkar.pluska.sk/izbove-rastliny/oblubene-krasky-8-zaujímavosti-ktore-ste-netusili-orchideach>